

Kode-alternantzia elebidun gazteetan: DS nahasiak

ALEJANDRA IRIONDO¹

Euskal Ikasketak eta Hizkuntzalaritza saila (UPV/EHU)

(Code Switching in young bilinguals: Mixed DP)

DOI: 10.1387/gogoa.18646

Abstract

In this paper we present a result of the study about Basque-Spanish intrasentential code switching. Specifically, we analyse experimental data involving code-mixed DPs made up of «Spanish Noun + Basque Determiner» (vestido-a «the dress») and «Spanish Determiner + Basque Noun» (la [the/feminine] atea «door») from young Basque/Spanish simultaneous bilinguals. The participants of the present research are 12 early young bilinguals that communicate in both languages every day.

The research of the mixed DP coincides on marking the existence of morpho-syntactic criterion that affects their acceptability: analogical criterion, morpho-phonologic criterion. (Liceras et al. 2008, Parafita et al. 2015).

The results, obtained by the adaptation to Basque-Spanish from the questionnaire of Liceras et al. (2012) show: a) similar acceptability in mixed DPs $Det_{Spanish} + N_{Basque}$ el eguzki «the sun» and $Det_{Basque} + N_{Spanish}$ vestidoa «the dress»; b) a preference for the $Det_{Spanish} + N_{Basque}$ which maintains the equivalent of the Spanish noun, la aulki «the chair» (chair=feminine) over the mixed DP where the gender of the Det belongs to morpho-phonological characteristics of the nominal element inserted, la bihotza «the heart» (heart=masculine)

---

¹ Eskerrak eman nahi dizkiot Juana M. Licerasi, Ottawako Unibertsitateko ikertzaile eta irakasle denari, Liceras *et al.* (2012) lanean eginiko galdeketa lan honetarako erabiltzen uzteagatik. Lan honetako galdetegian parte hartu duten gazteei eta txostengile anonimoei ere bai, gomendio lagungarriak eman baitizkirate. Eskerrak, baita ere, ELEBILAB ikertaldeari eta bereziki Maria José Ezeizabarrenari eta Iñaki Garcíari. Ikerlan honek Eusko Jaurlaritzako (IT983-16-GIC 15/129) dirulaguntza jaso du.

although a greater acceptance is found with mixed DPs where the analogical criterion and the morpho-phonological criterion, *la atea* «the door» (door=fem.) coincide.

This outcome shows that the acceptability of mixed DPs is restricted by the grammatical rules of the languages involved in the mixed statement.

Keywords: Code Switching, Basque-Spanish, bilingualism, mixed DP, young speech.

1. Sarrera

Bi hizkuntzatako elementu lexikoak edota gramatikalak hizketaldi berean txertatzeari hainbat izen eman zaizkio literaturan. Ingelesez *code-switching* (CS) eta *code-mixing* (CM) esan izan zaio: azkeneko horrek, CMk, nahasketa kutsua dauka eta CSk, aldiz, txandakatzeari gehiago egiten dio erreferentzia. Euskaraz ere hainbat deitura hartu izan ditu fenomeno honek. *Kode-alternantzia* (Amonarriz 2008, Ezeizabarrena 2014), *hizkuntza-lerratzea* (Epelde & Oyharçabal 2013), *kode-trukaketa* (Rotaetxe 1999), zein *kode-aldaketa* (Aurrekoetxea & Unamuno 2011). Elebidunak diren gizarteetan oso ohikoa eta zabaldua den fenomeno da, hizkuntza-ukipenaren ondoriozko fenomeno bat baitugu.

Hala ere, hizkuntza-aldaketa hau ez du gizarteak gogoko izaten, eta hizkuntza ondo ez menderatzearen ondorio dela pentsatu izan da. Gainera, fenomeno honi deitzeko erabili diren hainbat terminok —*euskañol*, *spanglish*, *ingleñol*, *mocho*, *Tex-Mex*— konnotazio gutxiesgarria dute. Hori dela eta, konnotazio bereizgarririk ez emateko, lan honetan *kode-alternantzia* (KA) terminoa erabiliko da.

KA mezua argitzeko erabiltzen da, edo mementoko hizketako hizkuntzan esamoldea arin bururatu ez eta, konpentsatzeko, beste hizkuntzako sartzeko, edota hizkuntzaren baitako esamoldea bere horretan mantentzeko; alegia, hitzunaren sentimendu pertsonalak gertaerara ahalik eta gehien gerturatzeko erabiltzen da. Gainera, hizkuntza-aldaketa eginez hitzunek erabiler metaforikoa eta enfatikoa lortzen dute.

Badira urte batzuk Poplackek (1980) erakutsi zuela KA elebidunaren hizkuntza-gaitasunaren adierazgarri dela; hots, hizkuntza biak menderatzearen seinale, eta ez akats. Izan ere, KA ezin da nolana egin, eta bi erregela edo murriztapen ezarri zizkion. Bata, *morfema askearena* (*the free morpheme constraint*); hots, hitzaren barnean, atzizki eta forma lexikoaren artean, ezin dela kode-aldaketarik egin:

- (1) *eat-iendo «jaten»

Bestea, *baliokidearen murriztapena (the equivalente constraint)*; alegia, inplikaturako bi hizkuntzei dagokienez, aldaketaren bi aldeek gramatikalak izan behar dutela:

- (2) *Tell Larry QUE SE CALLE LA BOCA* «Esan Larryri isiltzeko» (Poplack 1980, 587 or.)

Hala ere, Licerás *et al.*-ek (2008, 831 or.) erakutsi dute KA kategoria funtzional eta lexikoen artean gerta daitekeela eta, hortaz, *morfema askearen* murriztapena baliogabetu dute. Izan ere, MacSwanek (2000) dio elebidunak diren pertsonen hizkuntza-gaitasuna bi osaera lexikoz eta bi fonologikoz osatua dagoela, baina sistema konputazional bakarraz. Beraz, ikusita haur elebarraren hizketaldiko kasuan *go-ed* (joan-iragana) eta *sab-o* (jakin-1p, sg., orainaldia) modukoak aruntak direla, ume elebidunak bi hizkuntzetako lexikoak txandakatzea onartuko du eta alternantzia funtzional-lexikoa egingo du (Licerás *et al.* 2008, 832 or.):

- (3) a. *Ana quiere jump-AR*
 Ana nahi salto + INF (Anak salto egin nahi du)
- b. *Ana is salt-ING*
 Ana dago salto + EZBURUTUA (Ana salto egiten ari da)

Beraz, badirudi Poplacken *morfema askearen* murriztapenak ez diela hiztun guztiei eragiten. Nahasten diren bi hizkuntzetako gaitasun pragmatikoa-
 ren eta gramatikala-
 ren arabera izango da egiten den KA eta, beraz, *morfema askearen* murriztapena hiztun batzuentzat bete beharreko murriztapena den arren, beste batzuek ez dute bete behar eta (3) bezalako perpausak onartuko dituzte.

KA morfema barruan ere gerta daitekeela ikusi dugu; hots, hitz barruan. KA mota horretaz gain, honako beste mota hauek ere bereizten dira, zabale-
 netik zehatzenera: hizkideen artekoa, hizketa barruko esaldi artekoa, perpaus-
 baten barruko osagai sintaktikoen artekoa, eta sintagma barrukoa, zein jada aipaturako hitz barrukoa.

Lan honetan sintagma barruko KA aztertuko da eta euskara-gaztelania Determinatzaile Sintagma (DS) nahasiei erreparatuko zaie, batez ere hizketaldiko hizkuntza nagusia gaztelania denean euskarazko DS nahasiak txertatzeari.

Izan ere, jendartean gaztelania hizkuntza nagusia den inguruetan, gazteek (D eredu-
 an ikasitakoek) egiten dituzten DS nahasiak asko dira, eta DS nahasi horien konfigurazioa nola zehazten den ikusteko helburuarekin egin da lan hau. Gainera, euskara-gaztelania alternatzea bereziki bitxia da, tipologikoki hizkuntza kontrajarriak direlako (euskara eranslea da, atzizkiak

ditu, SOV eta buru-azkena da, eta ez du generoa markatzen; gaztelania, SVO eta buru-lehena da, eta generoa dauka). Hartara, euskarazko izen bati gaztelaniazko determinatzailea jartzean, ez dirudienez erraz auresatekoa zerk zehaztuko duen determinatzaile horren generoa, lan honi ekingo diot arrazoa bilatzeko xedearekin.

Bigarren puntuan, ingeles-gaztelania KArean gainean aztertutakoaren berri emango dut, eredu sortzaileari jarraituz, orokorrean KA perpausetan eta ondoren DS nahasietan arreta berezia jarrita. Hirugarrenean, euskara eta gaztelaniaren kasura gerturatuko naiz. 3.1. atalean, bi hizkuntzetako ezau-garri tipologiko nabarmenenak azalduko ditut, batez ere DSei dagokienez. 3.2. atalean, euskara-gaztelania KArean berri emango dut eta, batez ere, buru-parametroaren eragina ikusiko da. 3.3. atalean, DS nahasiak aztertuko ditut eta ikerketa enpirikoetan jardundako ikertzaileen hipotesien berri emango dut. 3.4. atalean, DS nahasiaren generoaren auzia aztertuko dut eta 3.5.ean lan esperimentalerako aurreikuspenak emango ditut. Laugarrenean, lan esperimentalak. Licerias *et al.* (2012) lana baliatuta, euskara-gaztelania KArean erreparaturik, zehazki DS nahasiei, galdeketa bera, euskaratua, egingo da. Ondoren, emaitzak, non aurreikuspenak bete diren ala ez ikusiko den. Bosgarren atalari ikerketa honen ondorioak biltzen ditu.

2. Ingeles-gaztelania ukipenezko fenomenoak

2.1. Mailegatzea eta KA

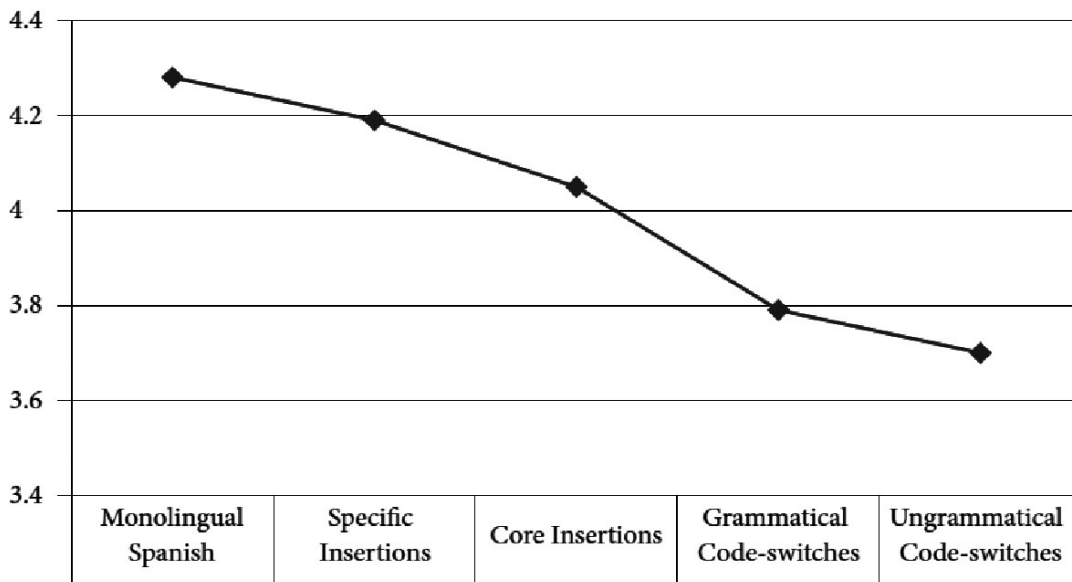
Eredu sortzailearen barruan garatutako KAre buruzko lanetan, buruen portaerak eta euren osagarriak, bai eta kategoria lexiko eta funtzionalak, aztertzen dira.

Anderson & Toribiok (2007), ukipen linguistikoaren ondorioz, Estatu Batuetako gaztelania-ingeles elebidunen lehentasunak aztertu dituzte, mailegutzat eta KA fenomenoari erreparaturik. Bi hipotesi hauekin jokatzen dute. Bata, elebidunek sentiberatasun (onartze maila) desberdina erakuts dezaketela ukipenaren ondoriozko fenomeno batzuen eta beste batzuen aurrean. Bestea, elebitasun motaren arabera, sentiberatasun (onartze maila) desberdina erakuts dezaketela.

Lehenengoari dagokionez, onarpen hierarkia bat ezarrita, ikusi da gaztelania hutsezko hizketaldiak duela onarpen gehien, eta nahiago dela mailegutzat KA egitea baino. Mailegatze honetan, izen eta adjektiboek onarpen handiagoa izango dute, eta izenordainak eta juntagailuak izango dira zailenak. Normalean ez dira mailegatzeko hitzegi arrunteko hitzak (*bed* edo *house*), baina esanahi zehatzagoa duten hitzetan, batzuetan konnotazio bereizgarria dutenetan, errazago mailegatu da. Hau *Specificity Hypothesis*-en (apud Backus 2000, 128 or.) zehazten da; hots, mailegatzea zehaztasun semantikoa-

ren araberakoa izango da. Kontzeptu berriak izendatzeko beharragatik, esaterako, Puerto Ricon honako hauen modukoak esaten dituzte (Anderson & Toribio 2007, 219 or.), jada bertako hizkeran ohikoak direnak: *la boila* («boiler» galdara), *el token* («token» sinboloa), *el bosso* («boss» nagusia). Aitzitik, eguneroko izen arruntekin ez dute onargarritzat jotzen hori egitea: *en la bed, a la house* (Anderson & Toribio 2007, 228 or.).

Ukipenaren ondoriozko fenomenoaren artean onartze maila desberdina dagoela argiago ikus daiteke ondorengo grafiko honetan. Onarpen maila handienetik txikienera antolatuta daude, eta onarpen maila altuena gaztelaniako perpaus elebazarrek (*Monolingual Spanish*) dute; ondoren txertaketek, espezifikoek (*specific insertions*) eta arruntek (*core insertions*); eta, azkenik, kode alternantziak, gramatikalak (*grammatical code-switches*) eta ez gramatikalak (*ungrammatical code-switches*) (Anderson & Toribio 2007, 232 or.).

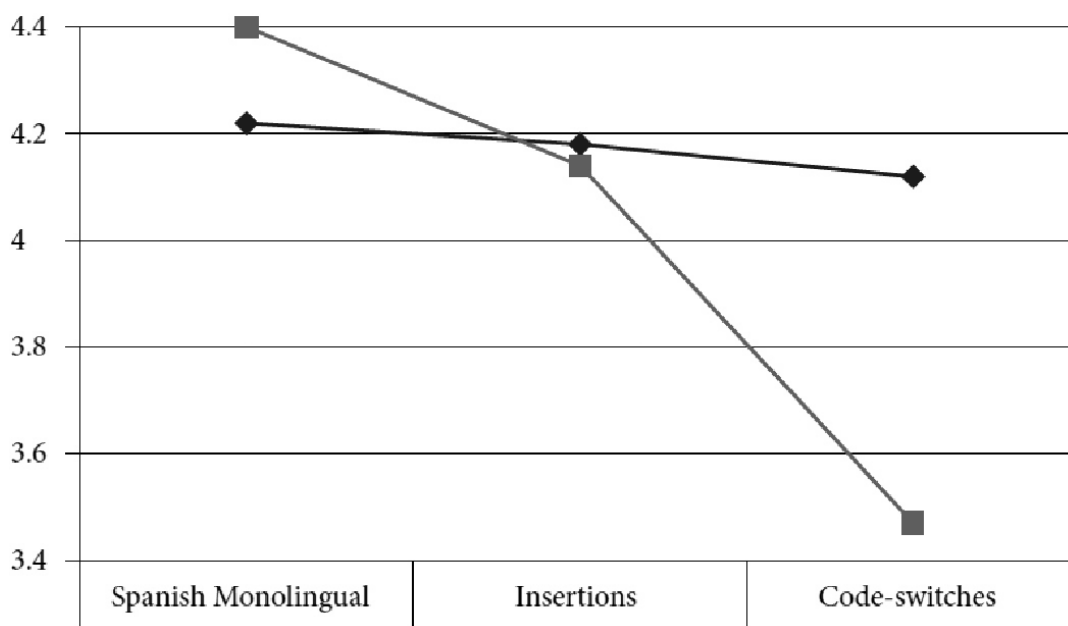
1. grafikoa

Ukipen-fenomenoen onarpena

Bigarren hipotesiari dagokionez (hots, onartze maila norbanakoaren gaitasun linguistikoaren araberakoa dela), desberdintasunak atzeman dituzte ukipenezko ondoriozko fenomenoak balioztatzerako orduan: atzerrira joandako gurasoen ondorengoaren eta H2 gaztelaniadunen artean, eta elebidun orekatuen eta atzerrira joandako gurasoen ondorengoaren artean. Zenbat eta hobeto menderatu hizkuntza, orduan eta hobeto balioztatu dira testu mota guztiak eta KA. KA esaldi barnean ere onartu da kasu horretan (Anderson & Toribio 2007, 233 or.). Hizkuntza-gaitasun baxua dutenen artean, KA ez dute ia onartzen, eta KA esamoldeetan egingo dute batez ere, esaterako: *sabes/*

you know; ¿verdad?/ right? motakoetan (Anderson & Toribio 2007, 222 or.). Hizkuntza-gaitasun gutxi dutenek ez dute jakingo mailegatzan diren hitzen artean bereizketarik egiten, eta alternantzia ez-gramatikalaren adibideak gramatikalak direnak baino hobeto balioztatuko dituzte. Gaztelania ondo menderatzen dutenek, ordea, izen arrunten eta zehatzen arteko bereizketa eta alternantzia gramatikal eta ez-gramatikalaren artekoa egingo dute (Anderson & Toribio 2007, 233 or.). Horrela, Anderson & Toribio (2007) presaturiko Txanogorritxu ipuinaren bi KAdun bertsioren artean, elebidunek badute gaitasuna alternantzia gramatikala duen testua eta ez-gramatikala duena bereizteko.

Ondorengo grafikoan, kolore urdinak gaztelaniazko gaitasun altua duten parte-hartzaileen emaitzak adierazten ditu eta arrosak maila baxua dutenak. Zenbat eta gehiago menderatu gaztelania, eta, beraz, zenbat eta elebidunagoa izan, orduan eta onargarriagoa dela KA (*code-switches*) ikus daiteke (Anderson & Toribio 2007, 233 or.):

2. grafikoa

KA onarpena hizkuntza-gaitasunaren arabera

Anderson & Toribio (2007) lanaren bidez ikusi dugu ingeles-gaztelania ukipenezko fenomenoetan elebidunak direnen artean onartze maila desberdina dagoela ukipenezko fenomeno batzuen eta besteen artean. Baita elebidun mailaren arabera onarpen maila desberdina dagoela KArekiko ere.

2.2. Ingeles-gaztelania, DS nahasia: generoaren auzia

KA egiten denean zergatik da, esaterako, *el token*, eta ez *la token*? Gaztelania genero-komunztadura badauka ere, ingelesak ez dauka, eta, beraz, ez du auresangarria ematen DS nahasi hauetan, D gaztelaniaz denean eta N ingelesez, zein genero-komunztadurari emango zaion lehentasuna.

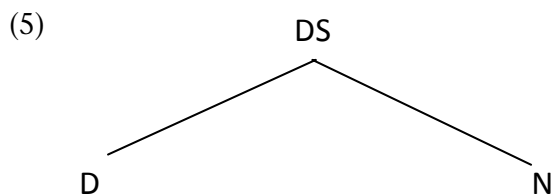
Liceras *et al.*-ek (2008) ingeles-gaztelania elebidun natibo eta ez-natiboen gramatiketan zein generori eta genero-komunztadurari ematen zaion lehentasuna aztertu dute. D ingelesez + N gaztelaniaz (*the casa*) edota D gaztelaniaz + N ingelesez (*la/el house*) aukeratzean, hizkuntza-gaitasun mailak daukan eragina aztertu dute, DS nahasietan kategoria funtzionala gaztelania ala ingelesak ematen duen ikusita. Gaztelania denean, determinatzaileerako ea maskulinoa edo femeninoa aukeratzen den ikusi nahi izan dute, eta horren arrazoiak aztertu.

Aukeratzeko orduan, mekanismo kognitiboek desberdin jokatzen dute bat-bateko ekoizpenetan eta onarpen-juzgu ariketetan. Horrekin batera, elebidun izanda, gaztelania H1 izateak, edota gaztelania H2 izateak ere eragina dauka (Liceras *et al.* 2008, 828 or.).

Aldibereko hizketaldietan, ikusi da jabetze-prozesuan dauden haur elebidunek gaztelaniazko D nahiago dutela, zehazteko beharragatik: *el king, la lady, los guards, el cake, una vela, los rockets, el sidewalk, el piggy, el otro birdy* (Liceras *et al.* 2008, 845-846 or.). Hala ere, prozesu horretan oraindik maskulinoa eta femeninoa biak nahasten dituzte eta ez dago argi zein genero-marka jarri. Ordea, urteekin badirudi maskulinoa izaten dela oinarritzko forma (Liceras *et al.* 2008, 834 or.).

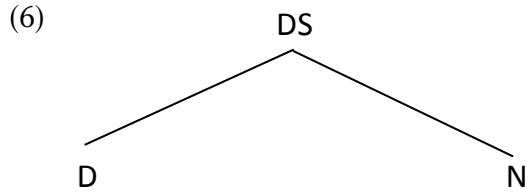
- (4) a. *El doorway* (*la entrada de la puerta*, fem., «ataria») (Jake *et al.* 2002)
- b. *El research* (*la investigación*, fem., «ikerketa»)
- c. *El vacuum* (*la aspiradora*, fem., «xurgagailua»)

Ingeles-gaztelania elebidunen DS nahasietan, aldibereko ekoizpenetan nahiago da D gaztelaniakoa izatea. Izan ere, Chomskyri (2001) jarraituz, Morok (2001) erakutsi du Dren ezaugarriek dagokion N-arekin balioztatua izan behar dutela. Gaztelaniazko Dren balioztatu gabeko pertsona-, numero- eta genero-ezaugarriak balioztatuak izan daitezke ingelesezko N-arekin, azken horrek pertsona eta numeroaren azpimultzoaren tasunak bakarrik baititu:

La [pertsona, numeroa, generoa] *chair* [pertsona, numeroa] «aulki-a»

Ordea, D ingelesez bada eta izena gaztelaniaz, alternantzia ez da ona, gaztelaniazko generoa ezin delako balioztatua izan ingelesezko Darekin, ingelesak ez baitu generorik:

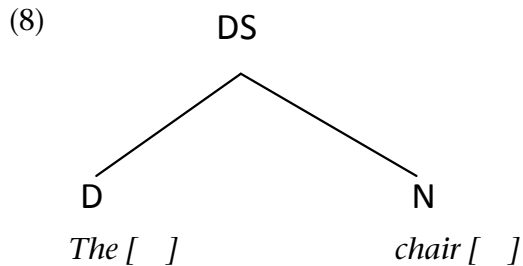
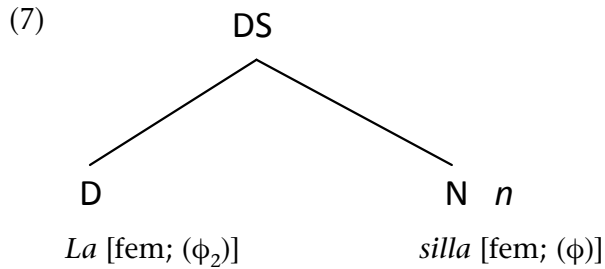

The [pertsona, numeroa]

silla [pertsona, numeroa, **generoa**] «aulki-a»

Halere, haur elebidunek *the silla* modukoak esaten dituzte eta natibo eta ez-natiboek onartzen dituzte egoera esperimentaletan.

Hartara, generoa eta genero-komunztadura gaztelaniazko DSetan bete egin behar dira, generoa *n* ezaugarria delako eta genero-komunztadura *D* ezaugarria *n*-n (7) (Liceras *et al.* 2008, 835 or.), baina ez ingelesezko DS kasuetan, *n*-rik ez baitago (8):

Ingeles-gaztelania KA kasuetan DS nahasiak posible izango direla ikusi dugu. Izan ere, D gaztelaniaz + N ingelesez denean, gaztelaniazko D-ak egiaztatu gabeko N genero-ezaugarriak eta genero-komunztadura ezaugarriak izanagatik, ingelesezko N-ak ez du ezein ezaugarri (Liceras *et al.* 2008, 837 or.):

- (9) a. *La* [fem.; (ϕ)] *chair* [ ]
 b. *El* [mask.; (ϕ)] *pencil* [ ]
-

² ϕ = Genero-komunztadura.

Horrenbestez, haur eta heldu elebidunetan KAdun DS hobetsienak gaztelaniazko kategoria funtzionala dutenak izango dira. Gainera, *Grammatical Features Spell-out Hypothesis* (GFSH) (Licerias *et al.* 2005) oinarri hartuta (hots, haur elebidun baten KAdun perpaus batean bi hizkuntzetako gramatikak piztean, kategoria funtzionala «gramatikalago» den hizkuntzak ezarriko duela adierazten duena), gaztelaniazko D lehenestea zentzuzkoa da, ingelesa baino gramatikalagoa dela esan baitaiteke Dren ezaugarriari dagokionez, numeroa, kasua eta generoa zehazten baitu.

Hala ere, gaztelaniazko D baldin bada, bi aukera daude: D maskulinoa, oinarritzko forma (apud Roca, 1989; Harris, 1991), edota genero-ezaugarria kontuan izatea eta itzulpeneko baliokidearen generoa mantentzea (Licerias *et al.* 2008, 838 or.).

D maskulinoa aukera estandarra dela esan ohi da, eta Franceschinak (2001) erakutsi du natiboak ez diren eta ia natibo diren hiztunentzat hala dela, baina natiboentzat, ordea, ez. Izan ere, natiboek D maskulinoa edota femeninoa erabiliko dute ingelesezko izenekin (Licerias *et al.* 2008, 838 or.).

Bat-bateko hizketaldietan, Licerias *et al.*-i (2008) jarraituz, GFSHk gobernatzen duenez, elebidunek D gaztelaniakoa izatea lehenesten dutela ikusi da.

Ordea, datu esperimentaletan, oro har, D ingelesekoa izatea nahiago da. Alabaina, H1 gaztelaniadunek ingeleseko D edo gaztelaniako D (baldin eta generoan bat egiten badu itzulpenekoarekin) aukeratzekotan, aldea nabaria da gaztelaniako Daren alde (Licerias *et al.* 2008, 843 or.).

Gaztelaniako natiboak ez direnek, aldiz, ingeleseko D nahiago dute. Izan ere, gaztelaniako natiboak ez direnentzat generoari dagokionez itzulpeneko generoarekin bat egitea ez da garrantzitsua, eta, horregatik, gaztelaniako D jartzean maskulinoa jartzen dute. Badirudi gaztelaniazko Daren genero-ezaugarria atzeman ezina dela natiboak ez direnentzat; are gehiago, genero zehaztugabearekiko (maskulino estandarra) sentsibilitatea dutela bakarrik (Licerias *et al.* 2008, 844 or.).

Halere, ikusi da H1 gaztelaniadun hiztunek ere ingelesezko D itzulpeneko baliokidea ez mantentzea baino nahiago dutela, horrela sistema konputazionalan ez baita arazorik sortzen. Izan ere, genero-komunztadura ez duten *F-feature* (ezaugarri) determinatzaileek arazo gutxiago sortzen dizkiote sistema konputazionalari (Licerias *et al.* 2008, 846 or.). Horregatik, H1 hiztunek nahiago dute ingelesezko D, ez baitu genero-komunztaduraren *F-feature*-rik, komunztadura betetzen ez duen gaztelaniazko D baino. Baina genero-komunztadura betetzen bada, argi erakusten dute gaztelaniazko Daren kategoria lehenetsia H1 gaztelaniadunek. Halere, aipatu bezala, natiboak ez direnek D ingelesezkoa lehenetsiko dute eta, bestela, maskulinoa, sistema konputazionalari arazo gutxien ematen dizkiolako.

Ikerketa honek erakusten digu ingeles-gaztelania DS nahasietan, generoaren adierazpidea desberdin islatzen dela elebidun direnen, H1 gaztelaniadun direnen edota gaztelaniako natiboak ez direnen artean, datu esperimentalak edo ez-esperimentalak izan. Hori horrela izanik, pentsatzekoa da euskara-gaztelania KAn ere generoaren adierazpide desberdina egongo dela.

3. Euskara-gaztelania ukipenean

3.1. Euskararen eta gaztelaniaren ezaugarriak

Euskal Herrian, euskararen eta gaztelaniaren ukipen-egoera luzearen ondorioz, ohikoa da bi hizkuntzak hizketaldi berean txandakatzen diren perpausak ekoiztea.

Hizkuntzari dagokionez, hizkuntza bi hauek hainbat ezaugarritan tipologikoki kontrajarriak dira. Euskara hizkuntza eranslea da eta atzizkiak ditu (10 a, c); sintaktikoki nahiko librea da, baina ordena kanonikoa SOV da (10d); sintagma mailan buru-azkena da eta izenaren eta izenondoaren artean numero-komunztadura dago, numeroaren morfema sintagma osoari erantsirik, baina ez du generoa markatzen (10b). Gaztelania, ostera, sintaktikoki ere nahiko askea bada ere, buru-lehena da eta perpauseko ordena kanonikoa SVO da. Azkenik, genero- eta numero-komunztadura dago izenaren eta izenondoaren artean.

(10) a.	eusk. <i>katu-a</i>	gazt. <i>el gato</i>
	b. eusk. <i>katu beltz-a</i>	gazt. <i>el gato negro/ la gata negra</i>
	c. eusk. <i>etxe-ra-ko</i>	gazt. <i>para casa</i>
	d. eusk. <i>Anek sagarra jan du</i>	gazt. <i>Ane ha comido la manzana</i>

Euskaraz DSak osagai bakar batean markatzen du bereizgarritasuna, numeroa eta kasua, azken elementu lexiko edo funtzionalari markatuzki modura jarrita (12a, 13a). Gaztelaniaz, berriz, determinatzaile-sintagman numero- eta kasu-markak morfologia aldakorra duen elementu bakoitzeko flexioaren arabekoak dira (determinatzaile, izen, izenondo, etab.), eta horien artean halabeharrez komunztadura egon behar da (12b, 13b).

(12) a.	<i>katu beltz-a</i>
	b. <i>el gato negro</i>
(13) a.	<i>katu beltz-a-k</i>
	b. <i>gatos negros</i>

Ikusi bezala (12b, 13b), gaztelaniaz genero- eta numero-komunztadura dago izenaren eta izenondoaren artean. Euskaraz, ordea, ez dago generorik eta azken elementuari atxikitzen zaio determinatzailea, numero (eta kasu) tasunak daramatzana (12a, 13a). Euskaraz numeroa eta kasua bezalako marka gramatikalak ez zaizkio I-ri txertatzen, sintagma osoari baizik, gaztelaniaz gertatzen denaren kontra (D-ari, I-ri, Adj-ari).

3.2. KA euskara-gaztelania

Euskara eta gaztelania tipologikoki kontrajarriak izanik, KA egiten duen elebidunak hartu beharreko erabakiak oso konplexuak dira. Izan ere, KAdun perpausetako hitz-ordena baldintzatuko duen eragile garrantzitsu bat ezaugarri morfosintaktikoak dira. Hori ikusteko, Chanen (2008) hipotesia euskara-gaztelania KA kasuetan testatu dute Ezeizabarrena & Munarrirek (2012).

Chanek (2008) buru funtzionalek KAdun perpausen ordena ezartzen dutela defendatzen du. Beraz, buruko hizkuntzak osagarrien propietate sintaktikoak ezartzen ditu; alegia, burua nolako hizkuntzako den, horrek baldintzatuko du osagarri hauek ezkerrean edo eskuinean egotea. Kategoria funtzionalen kodetzeak parametrikoki buruen norabidea ezartzen du eta osagarriak sartu aurretik gertatzen da. Ordea, kategoria lexikoen kasuan osagarriaren ezarpena osagarriaren txertatze lexikoaren ondokoa da. Izan ere, DS eta PS eta AS sintagma nahasiek desberdin jokatzen dutela ikusirik, kategoria lexiko eta funtzionalaren arteko banaketa dago.

Euskarak burua amaieran izanik eta gaztelaniak hasieran, euskararen kasuan burua eskuinean egongo da (14a) eta gaztelaniaren kasuan ezkerrean (14b):

- (14) a. *piperr-a*
           klase-ra
           etorri dela
       b. *el pimiento*
           a clase
           que ha venido

Horrela, KA perpausetan, kontuan izanik buru funtzionalek perpausaren ordena ezartzen dutela, honako hauek dira euskara-gaztelania KA perpausetan espero dena eta espero ez dena (izartxoaren bidez emana) Chanen (2008) hipotesiari jarraituz (Ezeizabarrena & Munarri 2012, 3896 or.).

1. taula

Sintagma nahasien aukera posibleak

BURU FUNTZIONALAK	Burua Gazt.+Osagarria Eus. Gaztelania (burua hasieran)	Burua Eus.+Osagarria Gazt. Euskara (burua amaieran)
P	a <i>ETXE</i> ³ *etxe-A	*-ra <i>CASA</i> etxe- <i>RA</i>
Konpl	que <i>ETORRI DA</i> *etorri da <i>QUE</i>	*-(e)la <i>HA VENIDO</i> ha venido (E) <i>LA</i>
Flex	ha <i>ETORRI</i> *etorri <i>HA</i>	*da <i>VENIDO</i> venido <i>DA</i>
D	el <i>ILAR</i> *ilar <i>EL</i>	*-a <i>GUISANTE</i> guisante- <i>A</i>
BURU LEXIKOAK		
Aditza	Comprar <i>OGIA</i> Ogia <i>COMPRAR</i>	Erosi <i>PAN</i> Pan <i>EROSI</i>
Izena	Estudiante <i>KIMIKAKO</i> Kimikako <i>ESTUDIANTE</i>	Ikasle <i>DE QUÍMICA</i> De química <i>IKASLE</i>
Adjuntu	Llena <i>JANARIAZ</i> Janariaz <i>LLENA</i>	Betea <i>DE COMIDA</i> De comida <i>BETETA</i>

Taularen bidez baieztatu daiteke, buru parametroari dagokionez buru lexikoak nahiko askeak direla, baina buru funtzionaletan buru parametroa ezin garrantzitsuagoa dela. Izan ere, esaterako DS nahasietan, *ilar EL eta *-a *GUISANTE* ez dira onargarriak, ez dutelako betetzen buru parametroa eta, ordea, *el ILAR* eta *guisante-A* onargarriak dira, parametroa betetzen dutelako. Gainera, euskarazko elementu askoren morfema itsatsi izaerak ere eragina izan dezake buru parametroaren garrantzian.

3.3. Euskara-gaztelania DS nahasiak

Buru parametroaren araberrako hurrenkera erakusten dutenen artean, D burua gaztelaniakoa denean euskarazko osagarria eskuinera doa (15), eta D euskarakoa denean osagarria ezkerrean ageri da (16). Bi D dituen DS kasuren bat ere ikusi dute (17) (Ezeizabarrena & Munarriz 2012, 3899 or.):

³ Ezeizabarrenak jakinarazita, argitaratutakoan zuzendu beharreko huts bat zegoen eta lanean jartzen dudana «bertsio berria» da.

- (15) a. las CHALAs
- b. por el GUZURRE
- c. Mira, a las ANDEREÑOs y los MAIXUs
- (16) a. KABALLU-ek
- b. zelan itten dabe PAJARITOk?
- (17) a. un IPOTX-A

Hala ere, maiz KA DS goragoko mailan ikus daiteke, DS osoa (18) beste hizkuntzakoa hartzen denean, esaterako:

- (18) a. ez, ez, ez. Uii forja, lo LA FORJA oso gogorra da
- b. Etaa da UNA ASIGNATURA PENDIENTE

Beraz, KA kasuetan, batzuetan, hizketaldiko hizkuntza ez denaren DS (edo PS) adjuntu edota osagarri gisa islatzen da. Hauen artean, DSetan KA gehien egiten dela dirudi: buru-hizkuntza gaztelania izan eta osagarria euskaraz, zein buru-hizkuntza euskara izan eta osagarria gaztelaniaz. Azkenik, buruko hizkuntzaren arabera osagarria buru funtzionalaren ezkerrean edo eskuinean agertuko da. Kategoría lexikoetan AS da sintagma ohikoena, baina osagarriaren kokalekua ez da kategoría funtzionaletakoa bezain zorrotza, eta horrek Chanen (2008) buru lexiko eta funtzionalen arteko banaketa baieztatzen du (Ezeizabarrena & Munarriz 2012, 3901 or.).

3.4. DS nahasietako generoaren auzia

Euskara-gaztelania sintagma nahasi hauetan, halere, argitu gabeko kontu bat dugu. Gaztelaniak, esan bezala, kasua eta generoa ditu eta DS baten barruko izenak, determinatzaileak eta adjektiboak bat etorri ohi dira tasun honi dagokionez (baita pluralean ere); euskaraz, ordea, ez dago genero morfologiko markarik, ez determinatzaile, ez izenondo, ez izenetan, ez eta genero-komunztadurarik (ezta beste tasunei dagokienez ere) DS barruan. Euskal DSaren barruan, ez dago komunztadurarik izenaren, izenondoaren eta determinatzailearen artean, plurala eta kasua bezalako markak DSaren marka bakarra legez agertu ohi baitira, azken osagaiaren atzizki legez, baina behin bakarrik markatuta DS osoan.

Beraz, KAdun perpausak egiterakoan, DS nahasietan euskarazko izena hartzean, nola erabakiko dugu gaztelaniazko determinatzailearen generoa? Gainera, gaztelania buru lehena eta euskara buru azkena izanda, D (eta baita kasua ere) leku kontrajarrian agertzen dira hizkuntza bietan. Hortaz, DS nahasietan nola gauzatuko da D? Ez du ematen auresangarria denik, eta KAdun perpausetako ezaugarri morfosintaktikoek joera zein den erakuts dezakete.

Gaztelaniaz, generoa markatzeko determinatzaileak *el* eta *la* dira (*lo* neutroa), eta izen eta izenondoetan *-o* eta *-a* markak erabiltzen dira, oro har. Harelere, *-o* amaieradun hitz gehienak maskulinoak badira ere, hitz femeninoetan ere ager daiteke marka hori, hala nola *moto* «motorra-FEM» eta *foto* «argazkia-FEM» —nahiz eta berez luzeagoak ziren zenbait hitzetatik eratorriak diren, *motocicleta* eta *fotografía*. Femenino diruditen hitzetan ere antzera gerta daiteke, *-a* amaiera femeninoa izan eta hitz maskulinoa izatea; hala nola, *idioma* «hizkuntza-MASK» eta *puma* «puma-MASK». Are gehiago, hitz batzuek, amaiera femeninoa izanik, maskulino zein femenino ere izan daitezke; hala nola, *el Belga/ la Belga* «Belgikarra» (Parafita *et al.* 2015).

Euskara genero gabeko hizkuntza den arren, hizkuntza erromantzeekin izan duen kontaktu luzearen ondorioz seguruenik, badaude euskaraz generoa bereizten duten hitzak, eta euskalki batzuetan besteetan baino ohikoagoak direla ere esan daiteke. Adibidez, Lekeitioko hizkeran, izen eta izenondo batzuetan bereizketa egiten da: *majo/maja*, *alto/alta*, *tonto/tonta*, *gixajo/gixaja*, *txino/txina*. Baita deklinatuta ere: *majua/majia*, *altua/altia*, *txinua/txinia*, etab. Eta izenondoetatik eratorritako aditz batzuetan ere genero-bereizketa mantentzen da: *majotu/majatu*.

DS osoa hizkuntza batekoa txertatzen denean KA goragoko mailan egin da: perpauseko hizkuntza euskara delarik gaztelaniazko DS txertatzea (19), zein gaztelania denean hizkuntza nagusia, euskarakoa txertatzea (20). Gaztelaniako N soila txertatzea ere gerta daiteke (21):

- (19) a. mutil hori *el estudiante* da (Etxebarria 2003, 141 or.)
- b. faltatzen zait, bai, *el tochito de los apuntes* (Ibarra 2011)
- c. niri gustatzen zaizkit *los enrolladitos*
- (20) a. que... si *barne araudia* (Ibarra 2011)
- (21) a. orduan zen *Fiesta Vasca...* (Etxebarria 2003, 141 or.)
- b. hori ez da *higiene*, zikinkeria da
- c. Etxe honetan *pedida de mano* izan zen
- d. *Trato desconsiderado con el público* edo horrelako kexak gehien bat
- e. Bai, baina Zarautz *reina de las playas* izan zen Euskadin
- f. *badauka papel* (Ezeizabarrena 2014)

DS barruko mailakoak lau azpiataletan bereizten dira: D gaztelaniaz + N euskaraz (22); N gaztelaniaz + D euskaraz (23); eta gaztelaniako D + DS euskarakoa (24):

- (22) a. se me ha olvidado *el beroki* (Ibarra 2011)
- (23) a. Ze... nik badakit hauek ez dizutela atera behar *navaja bat*
- b. *chorradita bat*
- d. *mosca bat* (Ezeizabarrena 2014)

- (24) a. *una makilla*
 b. primero *las buruketas* (Ibarra 2011)
 c. pasa por *el estegorria* y ahí se forma *la aya*, en *el urdaila*
 d. lo que le sale peor son *las zatiketetas*
 e. yo ya he hecho *las etxekolanas*
 f. Jon hizo *las marrazkias* (apud Deuchar *et al.* 2010)

Adibideotan ikus daiteke perpaus nagusia euskaraz denean DS osoa gaztelaniakoa sartzea ohikoa dela (19), baina baita N soila txertatzea ere (21). Ordea, perpaus nagusia gaztelaniaz denean euskarazko DS osoa txertatzea gutxiagotan egiten da (20). Horrez gain, perpaus nagusia gaztelaniakoa denean, Ibarraren (2011) lanak erakutsi digu gazteek batik bat gaztelaniako D + DS euskaraz (24) egiten dutela, eta gutxiagotan D gaztelaniakoa eta N euskaraz, euskarazko Da txertatu gabe (22).

DS nahasietan, D gaztelaniaz + N euskaraz denean, ez dakigu zerk zehazten duen Daren generoa zein izango den. Alabaina, Parafita *et al.*-ek (2015, 5 or.) berriki erakutsi dute gaztelaniazko D femeninoa maskulinoa baino gehiago ageri dela nabarmen, itzulpenean femeninoa denean, baina baita batzuetan maskulinoa denean ere. Aldibereko hizketaldietan heldu elebidunei honelako adibideak entzun dakizkieke (apud Deuchar *et al.* 2010):

- (25) a. *la idazlan-a* (*la redacción*, FEM)
 b. *la piperr-a* (*el pimiento*, MASK)
- (26) a. *la izerdi-a* (*el sudor*, MASK)
 b. *la pitxi-a* (*la joya*, FEM)
- (27) a. *el txano* (*el gorro*, MASK)
 b. *los kulero-s* (*las bragas*, FEM-PL)
- (28) a. *el ipurdi* (*el trasero*, MASK)
 b. *los liburu-s* (*los libros*, MASK-PL)

Determinatzaile femeninoa dago kontsonantez (25) zein bokalez (26) amaituriko izenetan. Maskulinoa *-a* amaiera ez duten guztietan (27, 28). Fonologikoki euskarazko *-a* atzizkia gaztelaniazko genero femeninoaren (*-a*) marka berbera da. Antzera, *-o-z* amaitzen diren euskal izen guztiek gaztelaniazko determinatzaile maskulinoa dute (27).

Ondorioz, badirudi itzulpeneko generoari edota hitzaren amaiera fonologikoari begiratzen zaiola eta, hitzun elebidunen kasuan, kasu femeninoa estandarra dela. Izan ere, Parafita *et al.*-i (2015, 5 or.) jarraituz, heldu elebidunen bat-bateko ekoizpenetik ondorioztatu dute femeninoa lehenesten dela baliokidea femeninoa denean, baina baita maskulinoa denean ere, eta, ordea, maskulinoa baliokidea maskulinoa denean soilik erabiltzen dela. Beraz, femeninoa lehenesteak generoa eta amaiera fonologikoa bat ez datozenean

ere, euskara-gaztelania DS nahasietan femeninoa oinarritzko forma dela on-dorioztatzera garamatza (Munarriz & Parafita 2014, 65 or.). Horrekin batera, Deuchar *et al.*-ek (2010) adierazi bezala, euskarazko determinatzailea femeninoaren marka bezala berrinterpretatua egon daiteke (Munarriz & Parafita 2014, 61 or.).

3.5. Aurreikuspenak

Liceras *et al.*-ek (2008) bat-bateko ekoizpenetan ikusitakoari jarraiki, elebidunek D gaztelaniakoa izatea nahiago dutela ikusi da, Dren ezaugarriek dagokion Narekin balioztatua izan behar dutelako. Hori horrela izanik, espero izatekoa da euskara-gaztelania DS nahasietan ere D gaztelaniakoa lehenestea. Hau da, $D_{\text{Gaztelania}} + N_{\text{Euskara}}$ DS nahasiak lehenetsiko dira $D_{\text{Euskara}} + N_{\text{Gaztelania}}$ DS nahasien aurrean.

Generoaren aukeraketari dagokionez, Liceras *et al.*-ek (2008) onarpen-juzgu bidez egindako ariketan, H1 gaztelaniadunek eta ingelesa ikasten ari diren hiztunek bezala, euskara-gaztelania elebidunek D gaztelaniakoa lehenetsiko dutela uste da, baldin eta itzulpeneko baliokidea bada. Izan ere, H1 gaztelaniadunek bezala, elebidunek genero-ezaugarria antzematen dutela aurreikusten dugu. Bestela, D ingelesekoa nahiago duten bezala, gure laginek euskarazko D nahiagoko dute, ez baitu genero-komunztaduraren ezaugarriarik. Hau da, esaterako, *la aulki* DS nahasi onargarriena litzateke, itzulpeneko generoa gorde duelako eta D gaztelaniakoa delako; gramatikarena, alegia. Ordea, *el aulki* onartu aurretik nahiagoko da D euskarakoa N gaztelaniadunarekin, *silla-(a)*, horrek ez baitu genero-komunztaduraren ezaugarriarik.

Parafita *et al.* (2015) lanean ikusi dugu bat-bateko ekoizpenetan gaztelaniakoa D femeninoa maskulinoa baino gehiago agertzen dela euskara-gaztelania Kan, itzulpeneko baliokidea denean, baina baita *-a* euskarazko determinatzailearen atzizkia delako eta gaztelaniakoa genero femeninoaren marka delako ere. Hartara, femeninoa oinarritzko forma dela uste dute. Hipotesi honi jarraituz, lan esperimentalean, bi Dko perpaus batean, amaiera fonologikoari begiratuko zaiola uste da. Hau da, esaterako, *en el edalontzi* hobetsiko dute, itzulpeneko baliokidea maskulinoa delako eta *-a* amaiera fonologikoa ez duelako. Ostera, pentsatzekoa da *en la edalontzia* edota *la liburua* hobetsiko direla, amaiera fonologikoari begiratzen badiogu.

D bi jartzearen arrazoi nagusia, nire ustez, euskarazko izena, determinatzailearekin batera, osorik bat balitz bezala antzematea da. Beraz, euskara batez ere eskolako hizkuntza den horietan D bi egotea espero da, Ibarrek (2011) Nafarroako gazteetan topatutako adibideetan bezalaxe. Ordea, auresangarria dirudi euskara zenbat eta gehiago erabili edota zenbat eta gehiago menderatu, D bakarra jartzea lehenetsiko dela, euskarazko izena D gabekoa ikusiko baitute.

Horrekin batera, Anderson & Toribiok (2007) ukipen-fenomenoen artean erakutsi duten onarpen maila desberdina gure adibideotan ere antzemango dela uste dugu, eta, Kari erreparatuz, DS nahasien artean gramatikalak direnak ez direnak baino onargarriagoak izango direla. Mailegatzerako, azaldu dugun *Specificity Hypothesis* (apud Backus 2000), DS nahasietan ere beteko dela auresuposatzen dugu. Beraz, *aulki*, izen arrunta izanik, ez da erraz onartuko. Ordea, *marigorringo* hitzarekin, adibidez, DS nahasiak onarpen maila altuagoa izango du, ez delako eguneroko hitza.

DS nahasietako determinatzailean perpaus nagusiko hizkuntza mantenduko dela uste da. Chanen (2008) hipotesiari jarraituz, buru funtzionalek perpausaren ordena ezartzen dutelako eta buruko hizkuntzak osagarriak ezker edo eskuin egotea baldintzatzen duelako. Beraz, *vestido-a nahiago dut* hobeetsiko da *el vestido nahiago dut* baino.

Azkenik, DS oso edo DS barneko KAre artean, DS barnekoa maizago egingo dela uste da. Izan ere, DS nahasiak egiterakoan perpaus nagusiko hizkuntzaren buru funtzionala ez da aldatzen, eta, beraz, hitz-ordena ere ez.

Beraz, gazte elebidunengan espero diren aurreikuspenak honako hauek dira, labur jarrita⁴:

1. $D_{\text{Gaztelania}} + N_{\text{Euskara}}$ DS nahasiak hobetsiko dira $\text{Det}_{\text{Euskara}} + N_{\text{Gaztelania}}$ DS nahasien aurrean.
2. DS nahasietan kategoria funtzionala gaztelaniak ematea lehenetsiko dute itzulpeneko izenaren generoa mantentzen bada. Bestela, D euskarakoa lehenetsiko dute.
3. Amaiera fonologikoak aginduko du. *-a* euskarazko determinatzailearen atzizkia dagoenean femeninoa lehenetsiko da, itzulpeneko balio-kidea maskulinoa bada ere; eta, *-a*-rik ez badago, D maskulinoa (Parafita *et al.* 2015).
4. Bi D jartzen dira euskarazko izena Darekin batera izen osoa bezala hartzen delako. Beraz, euskara gehiago erabiltzen dutenek bi Ddun DS nahasia gutxiago jarriko dute.
5. DS nahasietan maileguetarako *Specificity Hypothesis* (Anderson & Toribiok 2007) beteko da.
6. DS nahasietako determinatzailean perpaus nagusiko hizkuntza mantenduko da (apud Chan 2008).
7. DS barneko KA izango da ugariena KA moten artean.

---

⁴ Ondoren egin den galdeketan ezin izan da dena testatu, Licerak *et al.*-en galdeketaren bertsioa ahalik eta zurrunen mantendu baita.

4. DS nahasiak gazte elebidunetan

Gazte elebidunetan, perpaus nagusiko hizkuntza euskara denean, DS nahasia (gazelaniazko N + euskarazko D) egiteak duen onarpenaren neurria ikusi nahi da, bai eta perpaus nagusiko hizkuntza gaztelania denean, DS nahasia (D gaztelaniazkoa + euskarazko D_(+gazelaniazko D)) egiteak duen onarpena ere. Bestetik, gaztelaniazko Da jartzean zein genero hautatzen den, eta hori hautatzearen arrazoia ikusi nahi da, euskarak generorik ez duela jakinik.

4.1. Lan esperimentalak: onarpen-juzgu galdeketa

Liceras *et al.* (2012) lanean erabilitako galdetegiaren bertsio euskaratua egingo da, euskara-gaztelania DS nahasietan nolako lehentasunak dauden ikusteko asmoz, eta aurretik aipatutako aurreikuspenekin bat egiten duten ala ez ikusteko.

Galdetegia onarpen-juzgu bidez erantzungo dute parte-hartzaileek, «bikain», «nahiko ondo», «nahiko txarto» eta «oso txarto» aukeren artean esaldia balioztatuz.

4.2. Diseinua

Liceras *et al.*-en jatorrizko bertsioiko galdeketari dagokionez, galdeketa 38 itemek osatzen dute. 8 beroketakoak dira, 24 esperimentalak eta 6 arreta-desbideratzaileak. Item esperimentaletan, 12tan perpausetako hizkuntza nagusia ingelesa da, eta ingelesezko D + gaztelaniazko N adibideak dira; beste 12 perpausetako hizkuntza nagusia gaztelania da, eta gaztelaniazko D eta ingelesezko N DS nahasiak daude. Arreta-desbideratzaile itemetan, hiru perpausetan subjektu-predikatu arteko KA egin da: ingelesezko subjektua-predikatua gaztelaniaz, eta bitan gaztelaniazko subjektua-predikatua ingelesez. Beste 3 perpaus oso daude, bata osorik gaztelaniaz eta beste biak osorik ingelesez.

Item esperimentalak direnez ikerketarako balio nagusia dutenak, ondorengo lerroetan hauek azalduko ditugu:

Ingelesezko D + gaztelaniazko N motako DS nahasietan, gaztelaniazko izenaren generoari dagokionez, seik genero maskulinoa dute eta seik femeninoa. Maskulinoei begiratuta, *-o* bokalez amaitzen diren 4 (*vestido, cielo, verano, suelo*) eta *-e* bokalez amaitutako 2 (*puente, bosque*) dauzkagu. Femeninoetan, *-a* bokalez amaitutako 4 (*comida, revista, lluvia, ducha*), *-e* bokalez amaitutako bat (*nieve*), eta *-n* kontsonantez amaitutako bat (*canción*).

Garrantzitsua da aipatzea 12 hauetatik 8 postposizio-sintagmak direla; izan ere, euskara-gaztelania KAn, euskaraz postposizioak amaieran txertatzen direnez, DS nahasi hauen amaieran postposizioa txertatuko da, eta, agian, horrek eragina izan dezake parte-hartzaileen erantzunetan.

Liceras *et al.*-en galdeketaren bertsio euskaratuan, gaztelaniazko izenak berdin mantenduko dira salbu eta *revista* eta *ducha* izenak, euskaraz izen berak erabiltzen baitira. Ahalik eta aldaketa gutxien egiteko —irudi berak baliatuz KA mota bera testatu ahal izateko asmoan—, *página* eta *agua* jarriko dira, horrela *-a* amaierari, genero femeninoari eta silaba kopuruari eutsiko zaie eta.

Dari dagokionez, jatorrizko bertsio ingelesezko *the* Da euskarazko *-a* Daz aldatuko da. Hartara, N + euskarazko D motako DS nahasiak izango dira, postposizioarekin zein gabe, ereduari jarraituz: *the vestido* > *vestidoa*⁵, *the canción* > *canciona*; eta postposizioekin: *in the puente* > *puentean*, *in the verano* > *veranoan*, *in the cielo* > *cielolan*, *with the nieve* > *nievearekin*, *to the suelo* > *sueloara* eta *in the bosque* > *bosquean*.

Gaztelaniazko izenek *-a* amaiera duten 4 kasuetan ez da aukerarik ikusiko, *-a* horrek euskarazko determinatzaile mugatuarekin bat egiten duelako (euskalki batzuetan salbu, non *a+a* > *-ea* egiten duten). Beraz, *-a* amaiera duten lau izen horietan, bi DS eta bi PS, gaztelaniazko hitza bere horretan mantenduko da, parte-hartzaileak gaztelaniazko *-a* amaiera fonologikoa euskarazko determinatzailezat hartuko duelakoan: *the comida* > *comida*, *the revista* > *página*, *in the lluvia* > *lluvian* eta *in the ducha* > *aguan*.

Pentsatzekoa da adibide horien artean *sueloara* onartuko dela gutxien. Horrek, euskal gramatikak agintzen duela iradokiko luke, adlatibo postposizioak ez baitu determinatzailerik hartzen euskaraz, eta, beraz, *suelo-ra* onargarriagoa izango litzatekeela uste da. Onarpen handiena zeinek izango duen ikusteko dago.

Halere, aldibereko ekoizpeneko adibideak ikusita, pentsatzekoa da DS (D maskulinoa) + euskarazko D (*el canción*), edota DS (D femeninoa) + euskarazko D (*la canción*) modukoak ere ekoizten direla; baina hori aztertzeke dago.

Jatorrizko bertsio ingelesezko N motako DS nahasiei dagokienez, gaztelaniazko Den artean seik genero maskulinoa dute eta seik femeninoa. Horietako seik itzulpeneko generoa gordetzen dute (*el glass*, *el plane*, *el sun*, *la house*, *la door*, *la chair*) eta beste seiek ez (*el face*, *el hand*, *el window*, *la clock*, *la tree*).

Bertsio euskaraturako gaztelaniazko D mantendu da, baina ingeleseko N euskarazko hitzarekin ordezkatu da. Ordezkaturako hitzetan interesgarriak izan daitezkeen amaiera fonologikoak jarri dira: *-e*, *-i*, *-o*, *-u* bokalak eta *-n* eta *-tz* kontsonanteak (*erloju*, *esku*, *aurpegi*, *baso*⁶, *aulki*, *eguzki*, *etxe*, *ate*, *leiho*, *hegazkin*, *bihotz*, *zuhaitz*), horrek eragina izan dezakeelakoan baikaude.

⁵ DS nahasi hauetako gaztelaniazko izenen ortografia dagoen bezala mantenduko da, Liceras *et al.*-en bertsioa ahalik eta zurrunen mantentzeko.

⁶ Euskaraz hitz hobetsia *edalontzi* bada ere, *-i* amaiera fonologikoa ez denez maskulinoarekin bete-betean lotzen, *baso* jartzea pentsatu da, *-o* amaiera fonologikoa duelako eta euskaraz ere erabilia delako. Pentsatzekoa da *basoa* adibidean emaitza desberdinak jasoko direla azentuaren arabera, *básoa* izan edo *basóa* izan.

Jatorrizko bertsioko ingeles-gaztelania DS nahasietan bi aukera daude perpaus nagusiko hizkuntza gaztelania denean: *la clock* edo *el clock*, esaterako. Aitzitik, euskaratutakoan aukerak bikoiztu egiten dira. D maskulinoa + N euskaraz (*el eguzki*) eta D femeninoa + N gaztelaniaz (*la eguzki*) aukerez gain, euskaraz eta gaztelaniaz determinatzailea leku kontrajarrietan egoteagatik, euskara-gaztelania DS nahasiek bi D har ditzakete, gaztelaniakoa eta euskarakoa: D maskulinoa + DS euskaraz (*el eguzkia*) eta D femeninoa + DS euskaraz (*la eguzkia*).

Lau aukera horien artean aurreikuspenak betetzen diren ala ez ikusteko, eta, beraz, joera zein den jakiteko, *el/la* genero bereizketa ez ezik, DS nahasietan bi D ere txertatuko dira (gaztelaniako *el/la* + euskarako *-a*), eta baita D bakarra ere (gaztelaniakoa edo euskarakoa). Izan ere, genero-alternantzia hori euskarazko D jarri/ez jarri alternantzian antzeman daitekeela uste dugu. Hau da, *el* egongo dela itzulpeneko hitza maskulinoa denean eta, batez ere, amaiera fonologikoa *-a* ez denean; eta *la* euskarazko D (*-a*) txertatzen zaionean eta itzulpenaren baliokidea denean.

12 horien artean 5 DSak dira (*el aurpegi, el eguzki, la aulki, la bihotza, la atea*) eta 7 PS dira eta hala mantenduko dira (*por el leiho, en el esku, en el hegazkin, junto a la etxe, en la zuhaitz, con la erloju, en el basoa*).

Interesgarria izango litzateke DStik haragoko KA aztertzea, DS nahasien edota DSaz haragoko KAREN artean lehentasuna zeini ematen zaion ikusteko. Horretarako, N soila (*eguzki*) eta DS euskarakoa osorik txertatzea (*eguzkia*) frogatu beharko lirateke, baina oraingo honetan Licerias *et al.*-en bertsiolari ahalik eta fidelkien jarraituko diogu.

Genero maskulinoa duten izenen artean, uste da *el eguzki* eta *en el hegazkin* izango direla onartuenak, ez dutelako *-a* amaiera fonologikoa eta itzulpeneko baliokidea dutelako. *El aurpegi, por el leiho* edota *en el basoa* adibideen artean ikusi ahalko da ea amaiera fonologikoak edota itzulpeneko balioki-deak duen indar gehien.

Genero femeninoa dutenen artean, uste dugu *la atea* izango dela hobetsiena, *-a* amaiera + itzulpeneko baliokidea delako. *En la zuhaitz* eta *con la erloju*, aldiz, gutxien hobetsiko direnak, ez dutelako *-a* amaiera fonologikoa eta ez direlako itzulpenaren baliokide. *La aulki* eta *junto a la etxe* adibideek itzulpeneko generoa mantentzen dute, baina ez dute *-a* amaiera. *La bihotza*-k, os-tera, *-a* amaiera fonologikoa du, baina itzulpeneko «corazón» maskulinoa da. Beraz, horietan ikusi ahalko da amaierak ala itzulpenak daukan indar gehiago.

Horiez gain, bestelako 6 adibide daude, galdeketa ere berdin mantenduko direnak, arreta desbideratzeko baliagarriak baitira.

Laburtuz:

2. taula

Itemak

ITEM PRAKTIKOAK	ITEM ESPERIMENTALAK	ARRETA-DESBIDERATZAILEAK	GUZTIRA
8	24	6	38

— **Item praktikoak:** KA hainbat gramatika mailatan daukaten egiturak.

- (29a) LA JIRafa ESTÁ zuhaitzen ondoan
[jirafa zuhaitzen ondoan dago] ADITZ KOPULATIBOA + PostS X2
- (29b) ESTO ES UN txakurrO
[Hau txakur-_{GAZT. MASK} bat da] HITZ BARRUKO ALTERNANTZIA X2
- (29c) Umeak jolastaNDO daude
[Umeak jolasten ari dira] $A_{AUX} + A_{LEX}$ X2
- (29d) Untxiak ZANAHORIA handi bat dauka OZ = N – ADJ + DET
[untxiak azenario handi bat dauka] X2

— **Item esperimentalak:** 12 D_{GAZTE} + N_{EUS} (30a, b, c, d); 12 N_{GAZTE} + D_{EUS} (30e, f).

- (30a) LA LECHE ESTÁ EN el basoa
[Esnea edalontzi_{GAZT. mask a mask n} dago] GAZT. _{MASK} BAT ETORRI DET X3
- (30b) EL PÁJARO ESTÁ EN EL esku
[Txori hau esku_{GAZT. fem a_{mask} n} dago] GAZT. _{MASK} BAT ETORRI EZ DET X3
- (30c) EL NIÑO ESTÁ ABRIENDO LA atea
[Umea ate_{GAZT. fem a_{fem}} irekitzen ari da] GAZT. _{FEM} BAT ETORRI DET X3
- (30d) EL NIÑO ESTÁ JUGANDO CON LA erloju
[Umea erloju_{GAZT. mask a_{fem}} rekin jolasten ari da] GAZT. _{FEM} BAT ETORRI EZ DET X3
- (30e) Gizona SUELOara erortzen ari da
[Gizona lurr_{GAZT. mask} era erortzen ari da] GAZT. _{MASK} N – EUS. DET X6
- (30f) NIEVEarekin jolasten ari dira
[Elurra_{GAZT. fem} rekin jolasten ari dira] GAZT. _{FEM} N – EUS. DET X6

- **Arreta-desbideratzaileak:** 3 KA beste gramatika maila batean (31a) + 3 KArik gabeak (31b).

(31a) EL MONO banana bat dauka
[Tximinoak banana bat dauka]

(31b) Hau bizikleta pirata bat da

4.3. Prozedura

Galdetegia egiterako orduan, prozedura honako hau izango da:

- Argi utzi galdera ez dela ea perpausak gramatikal/ez-gramatikal diren, baizik eta egoera informal batean erantzunek belarrira nola jotzen duten.
- Perpausak balioztatzeko, Licerak *et al.*-ek erabilitako taula bertsua erabiliko da eta lau aukera hauen artean bat aukeratu beharko dute perpausa balioztatzeko:

- Galdeketa powerpoint baten bidez egingo da, Licerak *et al.*-ek erabilitakoa, baina ingelesezkoa euskaratuta. Hasierako 8 diapositibak ez dituzte balioztatu beharko, eta galderak egin ditzakete bitartean. Ondoren, fitxa bat emango zaie eta galderarik egin gabe 30 esaldiak balioztatuko dituzte aurreko marrazkien bitartez.
- Lagin guztiei galdeketa egun berean egingo zaie.
- *Offline* (nahi beste denbora).

4.4. Laginen tipologia

Lan esperimentala Basauriko 12 pertsonarekin osatuko da; 11 neskak eta mutil 1ek parte hartuko dute, hain zuzen. Denak 21-25 urte bitarteko unibertsitateko ikasleak dira. Etxeko hizkuntza gaztelania dute, baina D ereduan ikasi dute bizitza osoan zehar eta unibertsitate-ikasketak ere euskaraz egiten ari dira. Hala ere, H1 eta egunero egoera informaletan erabiltzen duten hizkuntza gaztelania da. Elebidunak dira, bi hizkuntzetan gaitasun maila altua baitute, nahiz eta gaztelaniaz hitz egitean erosoago sentitzen direla aitortu.

4.5. Datuen azterketa

Lagina txikia izan denez ($N = 12$), aztertu da ea neurtutako aldagaien banaketa normal banatzen den *Shapiro-Wilk*-en testa erabiliz. Emaitzek egiaztatu dute aldagaiek ez dutela banaketa normala izan eta, horregatik, itemen arteko konparazioak egiteko froga ez-parametrikokoak erabili dira; hain zuzen ere, *Friedman*-en testa. Horretaz gain, aldeak esanguratsuak diren kasuetan, *post hoc* analisiak egin dira, binakako konparazioak egiteko, *DMS (diferencia menos significativa)* testa erabiliz.

4.6. Emaitzak

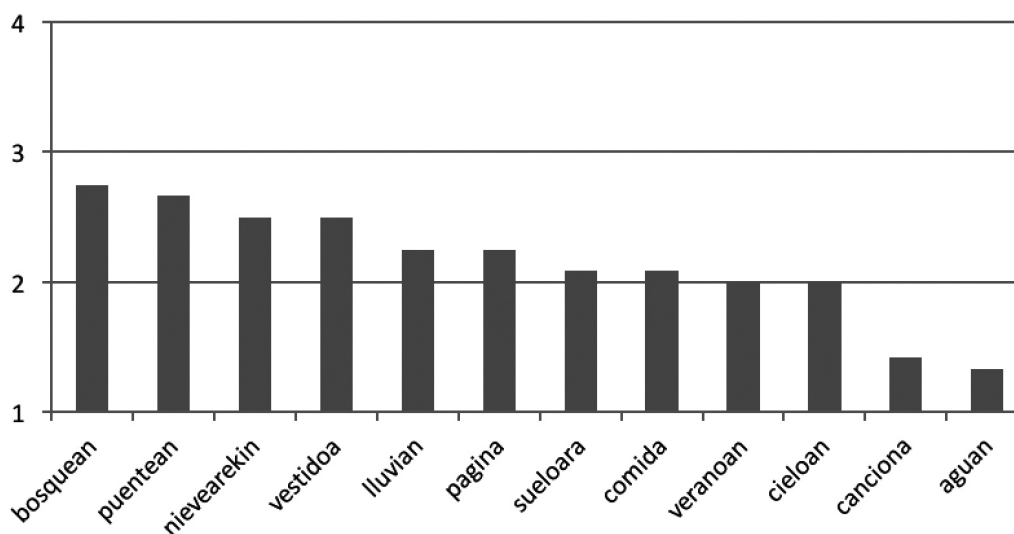
Gaztelaniazko N + euskarazko D motako DS nahasietan, 3. taulari bagagozkio, batezbestekoei eta desbiderapen estandarrei erreparaturuz, *bosquean* eta *puentean* itemek lortu dute puntuazio altuena. Gutxien baloratu direnak, berriz, *aguan* eta *canciona* izan dira. Itemen arteko aldeak 3. grafikotan ikus daitezke hobeto, non 12 item hauen artean alde esanguratsuak aurkitu diren, *Friedman*en testaren arabera: $\chi^2(11) = 40,19$; $p < 0,001$.

Sueloara gutxien onartuko zela aurreikusten bagenuen ere, item honen balorazioa espero genuena baino hobea izan da, eta itemen artean maila ertainean geratu da. Hala ere, duda egon daiteke ea *sueloara* edo *suelora* irakurri den, askotan nahi gabe auto-zuzentzen ditugulako esaldiak.

3. taula

N gaztelania + D euskara
(Batezbestekoak M eta desbiderapen estandarrak S)

	M	S
bosquean	2,75	,96
puentean	2,67	,98
nievearekin	2,50	,90
vestidoa	2,50	,90
lluvian	2,25	,96
pagina	2,25	1,06
sueloara	2,08	,79
comida	2,08	1,08
veranoan	2,00	,74
cieloan	2,00	,85
canciona	1,42	,67
aguan	1,33	,49

3. grafikoa

N gaztelania + D euskara (Batezbestekoak)

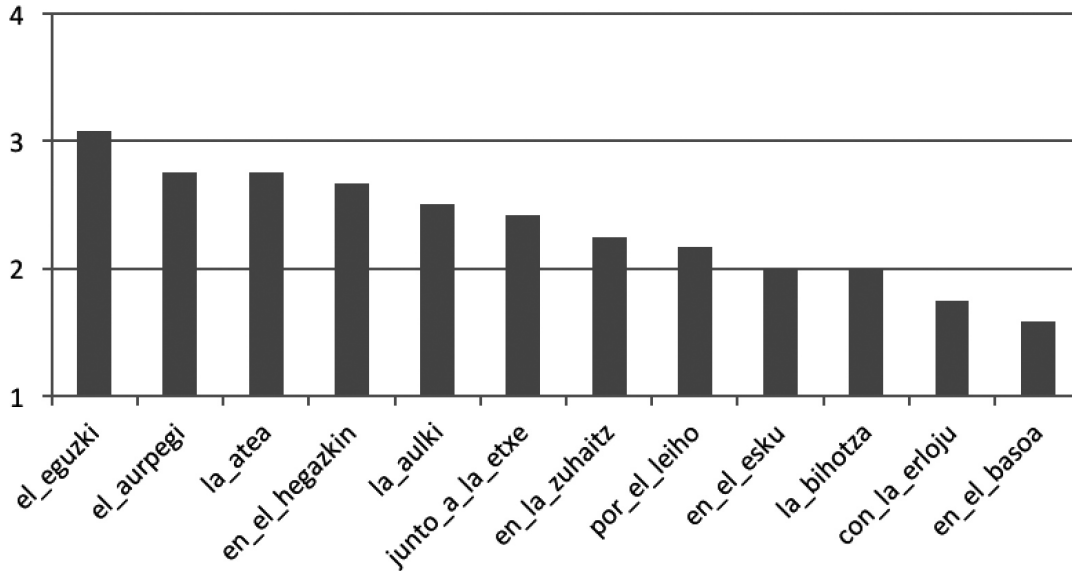
Gaztelaniazko D + euskarazko N motako DS nahasietan, bi talde bereiz daitezke: batetik, D maskulinoa dutenena eta, bestetik, D femeninoa dutenena. Bakoitzaren azpimultzo bezala, batetik, D itzulpeneko baliokidea mantentzen dutenak eta, bestetik, D itzulpeneko baliokidea ez dutenak. Atalka emaitzak aztertzen hasi aurretik, 12 DS eta PS nahasien ikuspegi osoa ikus daiteke 4. taula eta grafiko hauetan. Grafikoan, 12 item hauen artean alde esanguratsuak aurkitu ziren Friedmanen testaren arabera: $\chi^2(11) = 38,36$; $p < 0,001$. Jarraian aztertuko ditugu.

4. taula

D gaztelania + D euskara
(Batez bestekoak M eta desbiderapen estandarrak S)

	M	S
el_eguzki	3,08	,51
el_aurpegi	2,75	,87
la_atea	2,75	1,14
en_el_hegazkin	2,67	,89
la_aulki	2,50	,90
junto_a_la_etxe	2,42	,99
en_la_zuhaitz	2,25	1,05
por_el_leiho	2,17	1,19
en_el_esku	2,00	1,13
la_bihotza	2,00	1,04
con_la_erloju	1,75	,87
en_el_basoa	1,58	,90

4. grafikoa

D gaztelania + N euskara (Batezbestekoak)

Baina goazen 4. grafikoko emaitzak atalka aztertzeraz, hauetan generoaren hautapena egiten baita eta, beraz, baliagarri izan daitezke aurreikuspenak bete diren ala ez ikusteko.

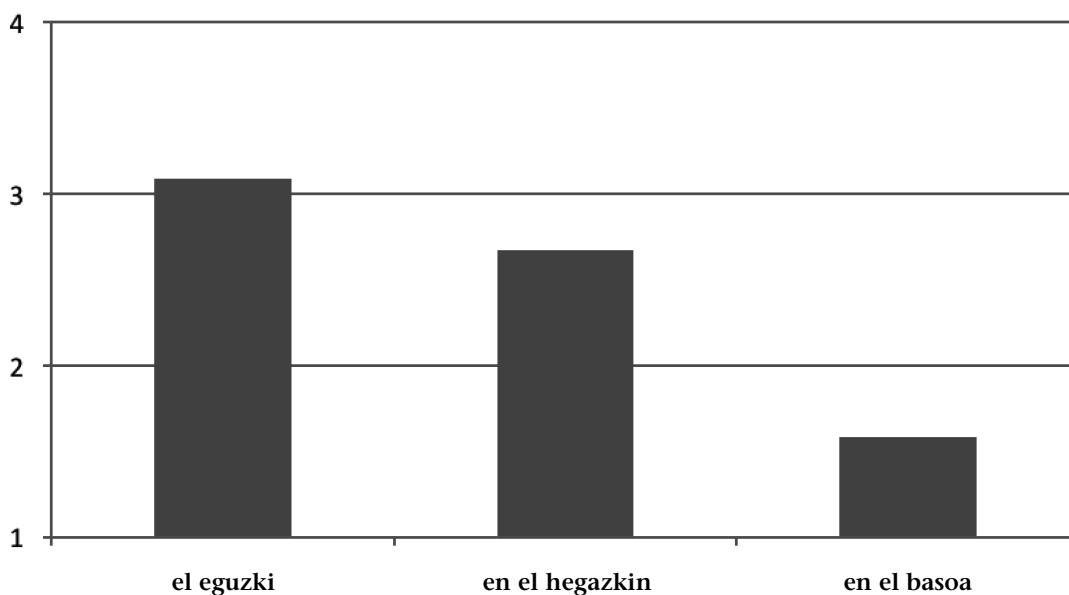
D maskulinoa dutenen artean eta itzulpeneko generoa mantentzen denean, onarpen handiena, 1. aurreikuspenarekin bat eginez, *el eguzki* DS eta *en el hegazkin* PS nahasiek izan dute. Onarpen gutxien izan duena *en el basoa* izan da, 2. aurreikuspenarekin bat eginez. Hiru item hauen artean alde esanguratsuak aurkitu ziren Friedmanen testaren arabera: $\chi^2(2) = 12,47$; $p = 0,002$, 3. grafikoan ikus daitekeen bezala.

5. taula

D mask/itzulpen baliokidea + N euskara
(Batezbestekoak eta desbiderapen estandarra)

	M	S
el_eguzki	3,08 a	,51
en_el_hegazkin	2,66 a	,88
en_el_basoa	1,58 b	,90

Oharra: Hizkiek alde esanguratsuak adierazten dituzte, DMS testaren arabera, non $a > b$.

5. grafikoa

D mask/itzulpen baliokidea + N euskara
(Batezbestekoak eta desbiderapen estandarra)

D maskulinoa duten kasuetan, baina itzulpeneko baliokidea mantentzen ez denean, onarpen maila jaitsi egiten dela antzeman daiteke 6. grafikoa. Onarpen handiena *el aurpegi* DS nahasiak izan du, ondoren *por el leiho*-k eta *en el esku*-k.

Amaiera fonologikoak itzulpeneko baliokideak baino indar gutxiago duela ondoriozta daiteke. Izan ere, 5. grafikokoek baino onarpen baxuagoa izan dute, eta bien arteko aldea itzulpeneko baliokidearen generoa mantentzean ala ez mantentzean datza.

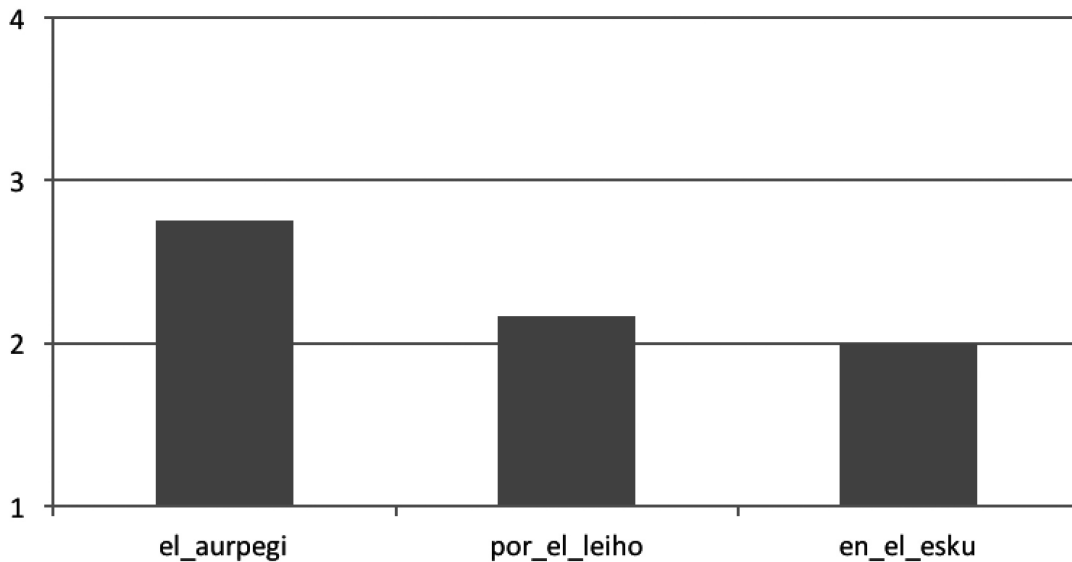
Pentsatzekoa da amaiera fonologikoak uste baino indar gutxiago duela, eta horrek ez du bat egiten 2. aurreikuspenarekin. Izan ere, hiru adibideotako amaiera ez da *-a*. Are gehiago, nahiz eta espero izatekoa zen *por el leiho* adibideak (*-o* amaiera izanda *el* determinatzailearekin) onarpen maila altua izatea, batezbestekoan 2,16 eta desbiderapen estandarrean 1,19 puntu izan ditu. Horrekin batera, eta grafikoari begira, hiru item hauen artean alde esanguratsuak aurkitu ziren Friedmanen testaren arabera: $\chi^2(2) = 9,92$; $p = 0,007$.

6. taula

D mask/itzulpen baliokidea EZ + N euskara
(M eta S)

	M	S
el_aurpegi	2,75 a	,87
por_el_leiho	2,16 b	1,19
en_el_esku	2,00 b	1,13

Oharra: Hizkiek alde esanguratsuak adierazten dituzte, DMS testaren arabera, non $a > b$.

6. grafikoa

D mask/itzulpen baliokidea EZ + N euskara (Batezbestekoak)

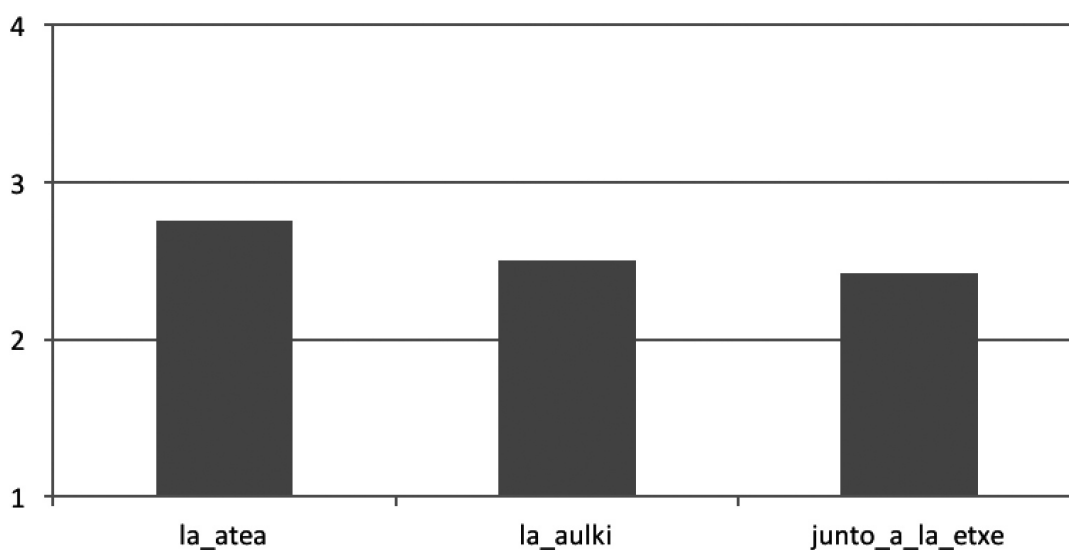
D femeninoa dutenen artean, itzulpeneko baliokidea gordetzen dutenetan, hiru item hauen artean ez dago alde esanguratsurik Friedmanen testaren arabera: $\chi^2(2) = ,40$; $p = 0,497$. Hala ere, puntuazio altuena *la atea* DS nahasiak lortu du, *-a* amaiera + itzulpeneko baliokidea denak.

Jasotako datuen arabera, antzeman daiteke bi fenomenoek bat egiten dutenean lortzen dela onarpen maila handiena; hots, itzulpeneko generoaren baliokidea denean eta amaiera fonologikoa ere bat datorrenean dela onena emaitza.

7. taula

D fem/itzulpen baliokidea + N euskara
(Batezbestekoak eta desbiderapen estandarrak)

	M	S
la_atea	2,75	1,14
la_aulki	2,50	,90
junto_a_la_etxe	2,42	,99

7. grafikoa

D fem/itzulpen baliokidea + N euskara (Batezbestekoak)

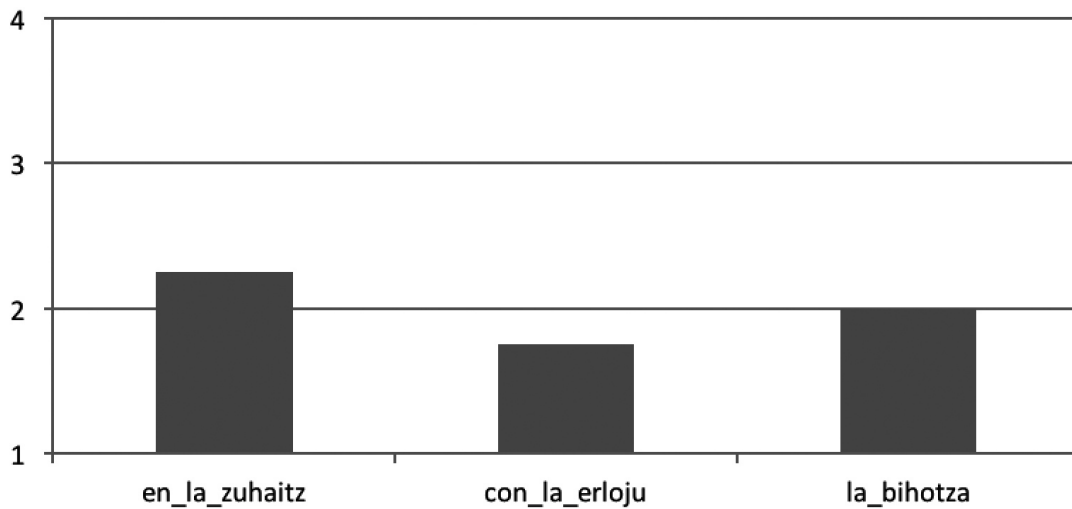
D femeninoa izan baina itzulpeneko baliokidea mantentzen ez dutenek, ordea, lortu dute puntuazio gutxien. Altuena *en la zuhaitz*, ondoren *la bihotza* eta azkenik *con la erloju*. Hala ere, ez dago alde esanguratsurik hiru item hauen artean, Friedmanen testaren arabera: $\chi^2(2) = 2,96$; $p = 0,227$.

Hauen artean *la bihotza*-k onarpen gehiago izatea aurreikusi dugu, *-a* amaiera fonologikoa duelako; baina ez du izan. Beraz, ez dator bat 2. aurreikuspenarekin. 8. grafiko honek ere aurretik esandakoa baieztatzen du, alegia, itzulpeneko generoaren baliokidea ez dutenek onarpen maila baxuagoa dutela eta amaiera fonologikoak uste baino garrantzi gutxiago duela.

8. taula

D fem/itzulpen baliokidea EZ + N euskara
(Batezbestekoak eta desbiderapen estandarrak)

	M	S
en_la_zuhaitz	2,25	1,05
la_bihotza	2,00	1,04
con_la_erloju	1,75	,86

8. grafikoa

D fem/itzulpen baliokidea EZ + N euskara (Batezbestekoak)

5. Ondorioak

Lan honen helburua euskara-gaztelania elebidun gazteen KA fenomenoaren DS nahasien ikerketara hurbiltzea izan da. Horrekin batera, literaturan aztertutakoa frogatzea Licerias *et al.*-en (2012) galdeketarekin.

Aurreko literaturan oinarrituta, zazpi aurreikuspen hartu ditugu lanaren abiapuntu. Onarpen-juzgu bidez egindako lan esperimentaleko emaitzek erakutsi dute lehen aurreikuspena ez dela betetzen. Izan ere, onargarritasun maila bertsua lortu dute, Friedmanen testaren arabera, $D_{\text{Euskara}} + N_{\text{Gaztelania}}$ (1. grafikoa: 40,19; $p < 0,001$) eta $D_{\text{Gaztelania}} + N_{\text{Euskara}}$ (2. grafikoa: 38,36; $p < 0,001$) DS nahasiek. Guk, ordea, Licerias *et al.*-ek (2008) bat-bateko ekoizpenetan ikusitakoari jarraiki, eta elebidunek D gaztelaniakoa izatea nahiago dutela ikusita, euskara-gaztelania DS nahasietan ere D gaztelaniakoa lehenestea espero genuen, Dren ezaugarriek dagokion Narekin balioztatuak izan behar dutelako.

Bigarren aurreikuspena, ordea, betetzen dela ikus daiteke. Licerás *et al.*-ek (2008) onarpen-juzgu bidez egindako ariketan, H1 gaztelaniadunek eta ingelesa ikasten ari diren hiztunek D gaztelaniakoa lehenetsiko dute. Era berean, ikusi dugu, baldin eta itzulpeneko baliokidea bada, elebidunek itzulpeneko izenaren generoa mantentzen duten $D_{\text{Gaztelania}} + N_{\text{Euskara}}$ adibideak lehenesten dituztela (*el eguzki* bezalako DS nahasiak), eta, beraz, esan genezake generoezagarria antzematen dutela.

Hirugarren aurreikuspenari dagokionez, alegia, amaiera fonologikoari begiratuko zaiola generoa hautatzerako orduan, gure lan esperimentalean bestelako emaitzak atera dira. Ikusi da, izenaren amaiera fonologikoak baino, garrantzia handiagoa duela itzulpeneko generoaren baliokidea mantentzeak; generoaren hautematea piztuta dagoen seinale. Horren adierazgarri da *la bihotza* DS nahasiak *en la zuhaitz*-ek baino puntuazio gutxiago izan duela, amaieran *-a* izan arren oso onarpen gutxi izan duelako.

Alabaina, itzulpeneko baliokidea mantentzen den kasuetan, amaiera fonologikoak ere laguntzen duela ikusi da. Beraz, ondoriozta daiteke amaiera fonologikoak eta itzulpeneko baliokideak bat egiten dutenean izango dela DS nahasi onartuena. Hau da, irizpide analogikoak eta morfo-fonologikoak bat egiten dutenean lortzen dela onarpen altuena; esaterako, *la atea* bezalakoetan.

DS nahasien onarpen maila altuena irizpide analogikoak eta morfo-fonologikoak bat egiten dutenean izateak, ondorioztatzera garamatza esaldi nahasietan parte hartzen duten hizkuntzen arau gramatikalek mugatzen dutela DS nahasien onarpena.

Ikusteke geratu dira 4., 5., 6. eta 7. aurreikuspenak eta Anderson & Toribioren (2007) hipotesiak, esan bezala, Licerás *et al.*-en (2012) galdetegia ahalik eta zurrunen mantendu dugulako.

Kontuan izan behar da lagin txiki batekin frogatu dela Licerás *et al.*-en galdeketa, baina joera zein den ikusteko baliagarria izan da. Ondorenean, interesgarria izango litzateke, laginen tipologia mantenduz, galdeketa lagin handiago batekin frogatzea, emaitzak berreste aldera. Horrekin batera, Anderson & Toribioren (2007) hipotesiak frogatzea ere interesgarria litzateke. Bata, elebidunek sentiberatasun desberdina erakuts dezaketela ukipenaren ondoriozko fenomeno batzuen eta beste batzuen aurrean. Bestea, elebitasun motaren arabera, sentiberatasun desberdina erakuts dezaketela. Horretarako, ukipenaren ondoriozko hainbat fenomeno testatu eta elebitasun maila desberdineko laginak beharko genituzke.

Erreferentzia bibliografikoak

- AMONARRIZ, K. (2008), «Gazte hizkerak-hizkera gazteak». *Bat Soziolinguistika aldizkaria* 68 (3): 167-183.
- ANDERSON, T. K. & TORIBIO, A., J. (2007), «Attitudes towards lexical borrowing and intra-sentential code-switching among Spanish-English bilinguals». *Spanish in context* 4 (2): 217-240.
- AURREKOETXEA, G. & UNAMUNO, L. (2011), «Perpau arteko Euskara-gaztelania kode-aldaketa». *Euskalingua* 19: 25-30.
- BACKUS, AD. (2000), «The role of semantic specificity in insertional codeswitching: Evidence from Dutch-Turkish.» *Codeswitching worldwide II* ed. by Rodolfo Jacobson, 125-154. Berlin: Mouton de Gruyter.
- CHAN, B. (2008), «Code-switching, word order and the lexical/functional category distinction». *Lingua* 118: 777-809.
- CHOMSKY, N., (2001), «Derivation by phase.» In: Kenstowicz, M. (arg.), *Ken Hale: A Life in Language*. The MIT Press, Cambridge: MA, 1-52 or.
- DEUCHAR, M., EPELDE, I., OYHARÇABAL, B., & PARAFITA COUTO, M.C. (2010), «Gender agreement in Spanish-Basque and Spanish-English nominal constructions». Hemen aurkeztua: *XXXIX Simposio Internacional de la SEL*, Santiago de Compostela, Espainia.
- EPELDE, I. & OYHARÇABAL, B. (2010), «Perpau barneko hizkuntza lerratzeak (HL) ekialdeko euskal elebidunetan.» *ASJU* 52: 55-64.
- ETXEBARRIA, M. (2003), «Español y euskera en contacto: resultados lingüísticos». *Linred* 1. <http://www.linred.com/numero1_articulo_3.htm> [Kontsulta: 2016-06-1].
- EZEIZABARRENA, M. J., & MUNARRIZ, A. (2012), «Orden de palabras en los enunciados mixtos (euskera-castellano) de bilingües típicos y atípicos». In A.M. Cestero Mancera, I. Molina Martos & F. Paredes García (arg.), *La lengua, lugar de encuentro*. Madrid: Universidad de Alcalá, 3893-3902 or.
- EZEIZABARRENA, M. J. (2014), «Kode alternantzia elebidun txikien hizkuntzak bereizteko gaitasunaren adierazgarri». In M.-J. Ezeizabarrena & R. Gómez (arg.), *Eridenen duzu zerezaz kontenta. Sailkideen omenaldia Henrike Knörr irakasleari (1947-2008)*. Bilbo: EHUKo Argitalpen Zerbitzua, 207-225 or.
- HARRIS, J. (1991), «The exponence of gender in Spanish.» *Linguistic Inquiry* 22: 27-62.
- IBARRA, O. (2011), «Sobre estrategias discursivas de los jóvenes vascohablantes: causas que motivan el cambio de código». *Oihenart* 26: 277-298.
- JAKE, J.L., MYERS-SCOTTON, C., GROSS, S. (2002), «Making a minimalist approach to code switching work: adding the matrix language.» *Bilingualism: Language and Cognition* 5 (1): 69-91.
- LICERAS, J.M., SPRADLIN, K.T., FERNÁNDEZ FUERTES, R. (2005), «Bilingual early functional-lexical mixing and the activation of formal features.» *International Journal of Bilingualism* 9 (2): 227-252.
- LICERAS, J.M., FERNÁNDEZ, R., PERALES, S., PÉREZ-TATTAM, R. & TODD, K. (2008), «Gender and Gender Agreement in Bilingual Native and Non-native Grammars: A View from Child and Adult Functional-lexical Mixings.» *Lingua* 118 (6): 827-851.
- LICERAS, J. M., FERNÁNDEZ, R., BEL, A. & MARTÍNEZ, C. (2012), «The mental representation of Gender and Agreement Features in Child L1 and Child L2 grammars: Insights from code-switching.» *UIC Bilingualism Forum-en egindako hitzaldia 2012-10-4an*. Chicago: University of Illinois.

- MACSWAN, J., (2000), «The architecture of the bilingual language faculty: evidence from intrasentential code-switching». *Bilingualism: Language and Cognition* 3 (1): 37-54.
- MORO, M., (2001), «The semantic interpretation and syntactic distribution of determiner phrases in Spanish/English code-switching.» Hemen aurkeztua: 3. International Symposium on Bilingualism (ISB3), Bristol, EB.
- MUNARRIZ, A. & PARAFITA COUTO, M.C. (2014), «¿Cómo estudiar el cambio de código? Incorporación de diferentes metodologías en el caso de varias comunidades bilingües.» *Lapurdum* 7: 43-73.
- PARAFITA COUTO, M.C., MUNARRIZ, A., EPELDE, I., DEUCHAR, M. & OYHARÇABAL, M. (2015), «Gender conflict resolution in Spanish-Basque mixed DPs». *Bilingualism: Language and Cognition* 18 (2): 304-323.
- POPLACK, S. (1980), «Sometimes I'll start a sentence in English y termino en español: toward a typology of code-switching». *Linguistics* 8: 581-618.
- ROCA, I. (1989), «The organization of grammatical gender.» *Transactions of the Philological Society* 87: 1-32.
- ROTAETXE, K. (1999), «Alternancia de código: uso y restricciones tipológicas». *Fontes Linguae Vasconum* 80: 59-72.